

բէթէրի իսէ անկերին հազգընտա մահ-
րումին եւթ վէ սէֆալէթ մէնպաի օլմագ-
տան պաշգա պիր շէյ օլմագ, զիրանէ
Պուլղարիսթան վէ նէտէ Շարգի թու-
մէյի մէրգումալը մուհաֆազա իթմէք
վէ պէսլէմէք հալինտէ տէյի տիրէր .
սիղլէրէ էվլէինտէն խապէր վիրտիք,
պու պապտէ իլէրուտէ պիղլէրի մէսուլ
թուլմամալըսընք. էլէր սիղլէրէ վի-
րիլէն նասիհաթըմըզա մուղայիր հա-
րէքէթ տէ պուլունուր իսէնիք :

«Գանուլարա վէ պէսլէնիղին հիւ-
քիւմէթինէ թէմամիլյէ իթաաթ իթ-
մէլիսինիլ, նասըլ քի պիղիմ իտարէ-
միղին ճէմի զէմանընտա ասարընք կէօս-
թէրտինիլ . եալընք պէօյլէ իթաա-
թընք իլէ իսթիգպալընք էյիլէնէնէ-
կի տէրքեար տըր :

«Հէման հազգ- Թէալա հազրէթլէրի-
նէ նիեաղ իտէրիմ քի, քէնտի ալի վէ
մուգատտէս հիմանէսինէ սիղլէրի գա-
պուլ պուեուրա : »

29 քեանուրի սանի իմզա
սէնէ 1879 լիէօթնան ժէնէրալ
Սթօլէիին

20 ձՈՒԴ ՊԻՆԹԻԹՄԷՔԼԻԲ

Մանուկներն 3972 ինճի նիւսիսինտէն
պագըրյէ
Օլիւնիւր

«Եա Վէն արօմաթիք տի Դօտէքս
թապիր օլունան կիւղլէր գօգուրու պիր
սու իլէ, վէ եախօտ, սընագ քիւլ իլի-
նէ աթըլարագ թիւթտիւրիւլէն ասըլ-
պէնտ թօղու, վէ եախօ արտըն աղա-
ճը թօհուսու թիւթիւնիւնտէ թիւթ-
սիւլէնմիշ օլան պիր բարշա գուրու
ֆանէլա իլէ, չոնուղուն վիճուտի օ-
լուշտուրուրուր իսէ, քէսպի գուլվէթ
իտէր : Պունտուն տա մաատա, պու
թէրթիպ իճրա իտիւթիկնտէ, չոնու-
ղուն տէրիսի իւղէրինէ, հալմանքն տէ-
յիլիւմէսինտէն տախի, աղ թէնսիւր
հասըլ օլուր :

«Չոնուղուն վիճուտինէ գալիլէ-
տիրմէք իլին, Ֆէնօլ-Պօպէօֆ Բար-
ֆիւմէ թէսմիլյէ օլունան էնզա տախի
բէք իլի պիր շէյ տիր : Պու մուհաս-
սէնաթլարտան պաշգա, պու օլուշ-
տուրմագ թէրթիպիւնի, տիկէր պիր
ֆայիտէսի տահա վար տըր, չէօյլէքի
մէքըիւր էնզալար իլինտէ, գաթրան
գօգուսու պուլունտուղունտան, վէ
չու գօգուսուն էսէրի իսէ, չոնուղուն
տէրիսինտէ գալմաղընտան, չօգ տէ-
ֆա, վէ ալէլիսուսու եաղ մէվսիսին-
տէ, պիր թազըմ սինէք վէ պէօնէք
ըսըրմալար պէլապընտան, զէվալը
ասուսուլար, վիգայէ իտիլմիշ օլուրար :
Վալիտէլէր մէքըիւր Ֆէնօլ-Պօպէօֆիւ,
չոնուղարըն չամաշըլարըն կէրէք
ֆէնա գօգուրարտան, վէ կէրէք մու-
ղիր պէօնէք իլէրտէն մուհաֆազա իյ-
լէմէք իլին, տայիմա իսթիմալ իթմէ-
լի տիրէր :

Հասն

«Պրանսատա, չոնուղարըն եիւղտէ
եթմիշ պէշ նէֆէրի, չաեանը թէնէս-
սիւթ պիր հալտէ, հէման հիշ համամ
եիւղիւ կէօրմէմէքտէ, եանի երյգան-
մամագ տա տըրար : Չոնուղարը, թա
իլք կիւնլէրտէն պաշլաեարագ, տայի-
մա սու իլէ երյգանմագըլա ալըշտըր-
մագըլք, էնէմիլյէթտէն տիր . չիւն-
քի, թէմիլյէք սաղլըք իգթ իզապընտան
տըր : Պու առէթիւ մէնֆաթըլ, չոնու-
ղուն խաթիլիկի վագթիւնտէ, զիեաա-
սիլյէ կէօրիւլիւր : Նասըլ քի սէօյլէտի
իտիք, քէրէք սուեու իլէ երյգամագ-
ըլք առէթիւ գաաթիւմէսինտէ վագ կէշիլ-
մէլի տիր : Չոնուղու երյգամագ տան
մագստի, վիճուտինէ գալիլիք վիրմէք
լիքտէն իպարէթ պուլունմալը տըր Վէ
պու նիլէթէն հուսուլի իլին տախի,

չոնուղուն երյգանըմագըլ սուեուն
իլինէ, եա պիր աղ թուլ, եա պիր աղ
սապուն, վէ եախօտ պիրագ գօգուլու
օթ մաթպուլուեանի գայնամըլ սուեու
գարըշտըրմալը տըր : Սէյ տը Բէննէս
թապիր օլունան թուլ քի չօգ պահալը
պիր շէյ տէյի տիր, պու իշիլին տա-
հա ալէա տըր, վէ հէր տէֆատա, է-
կէր պիր եա իքի չօրպա գաշըլը, մէք-
քիւր թուղտան վագ իտիլի իսէ, պի-
րիւնի վէ իքիւնի սէնէ իլին քեա-
ֆի տիր . վէ տիւմէք տիր քի, հէր վա-
լիտէնիւ եանընտա, պիրէր բաքէթ
մէքըիւր թուղտան, հէր վագըթ պու-
լունմալը տըր : Չոնուղուն երյգան-
մաալ, ասլա, պիր գաշ տագըգատան
զիեաաա սիւրմէմէլի տիր : Չոնուգ հա-
մամաա չըգարըլաղգտան, եանի էվ-
տէ երյգանըլտըգտան սօնրա, կիւղէ-
ճէ սիլինիլ, վէ վագըթ եանի հալմ-
միւսաաաա իթտիլիւնտէ իսէ, աղաճըք
կէզտիլիլմէլի տիր : Չոնուղու երյգա-
տըգտան սօնրա եաթըրմագըլք, ասլա
ճայիղ տէյի տիր, չիւնքի թէրլէր, վէ
թէրտէն տէ գայիֆիւր հասըլ օլուր :
Պագաթ, էկէր պաղք քէրէք էօյլէ
իգթիլա իտէր իսէ պիլէ, աղաճաաա
երյգանըլմալը տըր քի, չոնուգ տա-
հա կիւղլէ ուլուսուն : Նիհայէթ չօ-
նուղու երյգամագըլքտան մագստ, զայի
ֆիլէնտիրմէք օլմաեալ, իլա գուլ-
վէթ լէնտիրմէք օլմալը տըր :

«Վէլիսալը քիւլիւր չոնուղարըն
թալէթլէրի, նասըլ քի չիմտիլէ գա-
տար սէօյլէտիքէրիմիգտէն տէ անլաշլ-
մագտա տըր, պալընա չունլարտան
իպարէթ պուլունմագտա տըր . եանի,
կէրէք վիճուտիւրինի վէ կէրէք պաշ-
լարընըն թէմիլիլիւնէ, հատտէն զի-
եաաա տիգգաթ օլունմագըլքտան, վէ
պուլունտուղու օտանըն սընագըլ-
ըք տէրէնէսինտէ օլան սընագ սու իլէ
տայիմա երյգանմագըլքտան, վէ համ-
մամաա եանի սընագ վէ գօգուրու վէ
իւաճըլ սու իլէ իգթիլա իթտիւրէն
երյգանմագըլքտան, վէ խաֆիֆ էլ-
պիսէ կիլտիրիլ, վէ իւղէրլէրինի խա-
ֆիֆ սուրէթ տէ էօրթ մէքիլքտէն :

(Տէվաֆի)

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄՈՒԶԻՐ ՊԻՐ ՊԷՆՏ

(Տիւնքի նիւսիսիւմէն պագընէ)

Վարդան պէյ ին մէքըիւր պէնտի-
նի, իւլիւնիւ տիգգաթա չաեան
ճիւմէսի տախի չու սուր :

«Մատտէ պիր Հոսանըն եա պիր Նի-
գօլիւնի, պիր Պրիգորու եա պիր Կարապէ-
տի վուրուպ թէլէֆ իթմէսինտէ տէյի
տիր, իլա, ֆիւրտ վէ Չէրքէս կիպի պին-
լէր վէ եիւղ պիլիւր իլէ սաեղլան աղվալը
վաշիլյէ եիւղիւնտէ, միւթէմատի կէօս-
րիւլէն էնվայի խաաարաթտա, վէ պուն-
լարըն չիմտիլէտէք, վէ հալէա մէն օլու-
նամամաղնտա տըր : »

Միրի միւմայիլէյի իլթէ պու
ճիւմէսի բէք հազգըլ օլուպ, վէ իլք
պէեան իթտիլիլիւր ճիւմէսինի իքմալ
վէ իյգաճ իլիւմէքտէ տիր . չէօյլէ քի,
հէրքէս կիպի, հէր աղ վէ մանթըգ-
աճըեամընա, զալըմարըն ճէզալարը-
նըն վիրիլմէսի հազգ տըր, վէ պուն-
նատա տէվլէթ պօրճուլու տուր, վէ պի-
ղիմտէ իսթէմէկէ վէ սըլաշմաեա, վէ
հաթթա թէշէքքի վէ տալա իթմէկէ
հազգըլք վար տըր . եանի, տահա
ալըք սէօյլէյիլմ, նասըլ քի, միրի
միւմայիլէյի սէօյլէմէքտէ տիր, պիլ-
պաշգա եիւրլէրտէ, պէօյլէ չէյլէր օլ-
մաղ, տիմիւրուլ, իլա, պուրաաա
չու ֆարգ վար տըր քի, հիւքիւմէթ
պունլարըն ճէզայի սէզալարըն բէք
ալէա վիրէպիլիւր իքն, հէր նասըլ ի-

սէ, հալէա պու կիւնէ գատար, միւ-
սամէհա վէ իյգաղ օլունարագ, վիրիլ-
մէմէքտէ տիր, տէյիեօրուլ :

Պու ճիւմէյի տախի, կիւղէլճէ խա-
թըրտա սագ լաեարագ, կէլէլիմ տի-
կէր պիր ճիւմէյի տահա :

«Մատտէ պիր վէ եա պիր գաշ ֆիւրտ,
վէ եախօտ պիր վէ եա պիր գաշ Չէրքէ-
սին վաշիլյէթի մախսուսինտէն հասըլ օ-
լան մէզալիտէ տէյի տիր . իլա, ֆիւր-
տիւն ֆիւրտ օլունուլու, վէ Չէրքէսին Չէր-
քէս օլունուլու, վէ էրմէնիլին տէ էրմէնի
օլունուլու իլին հասըլ օլան խաաարաթտա
տըր : »

Պու տախի բէք կիւղէլ տիր, վէ
եօգարքի ճիւմէտէքի թէշէքքիսինէ,
եանի, նէ՞ սէպէպէ մէպի տիր քի,
պիլիմ հազգըլ սըլաեալարըմըգա է-
հէմմիլէթ վիրիլմէյիպտէ, ճանիլէրին
ճէզալարը, հիւքիւմէթ թարաֆընտան
թէրթիպ օլունմամաղնտան տօլաեք,
էսէֆ իթմէքտէ պուլունմաալընա, թագ-
վիլէթ վիրմէքտէ տիր :

Պուրաեա գատար իլի իսէտէ, պուն-
տան սօնրա, վարդան պէյին ֆիքրի
վէ գալմի տէյիլիլի :

Իյգահ վէ խապաթ իտէլիմ էօյլէ
օլմաալը, եանի էվլէլք եազտըգլա-
րը իլէ, պունտան սօնրա եազտըգլա-
րընտա, տապան տապանա զըտաիլէթ
պուլունմաալըն :

Իլթէ չու աթիտէքի տիր մէքըիւր
ճիւմէտէն սօնրա կէլէն ճիւմէ :

« Իլ պու մէրքէպտէ օլունուլու հալտէ,
հիշ պիր թէաշիւտ, հիշ պիր թէվճիւն,
հիշ նէ տէրէնէ տէ ճիւսի վէ գալիտէ օլ-
սա, եինէ միլլէթի, պու մագուլէ մէզա-
լիտէն, տայիմի պիր սուրէթտէ գուրթա-
րամագ : »

Պու ճիւմէ, էվլէլքի ճիւմէլէրէ,
տապան տապանա զըտտ տըր տէտիք .
պագալմ մէ իլին, չիմտիլէ գատար
վարդան պէյ նէ՞ տիւմէքտէ իտի :
Քիւրտլէր վէ Չէրքէսլէր թարաֆը-
նտան, տայիմա զուլունար զուհուրա
կէլտիկի հալտէ, հիւքիւմէթ թարա-
ֆընտան իսէ գուհուրա կէլէն հիշ պիր
թէաշիւտ իճրա իտիլմէտիկնտէն,
թապաթիլյէտէ, ֆիւրտլէր իլէ Չէր-
քէսլէր, քէնտի վաշիլիլքէրինէ տէ-
վամ վէ ճէսարէթ իթմէքտէ տիրլէր
տէյի, աեքալաեալ թէշէքքի իթմէք-
տէ, վէ մէքըիւր թէշէքքիսինտէ տա-
խի, հալիլյէ, էկէր հիւքիւմէթ միւ-
րաա, վէ իթտիկի վաալէրի իճրա ի-
տէր իսէ, մէքըիւր գուլուն ու թէաա-
տիեաթըն էօնիւ ալընաաղը նէթիճէ-
սի չըգմագտա իտի . հալ պու քի, պու
սօնրաքի ճիւմէսինտէ, « Իլ պու մէր-
քէպտէ օլունուլու հալտէ, հէր նէ գա-
տար միւրաա օլունուլու, վէ ճիւսի վէ
գալպի օլարագ չալընըլաա պիլէ,
եինէ տայիմի սուրէթտէ էօնիւ ալը-
նամագ : » տէմիշ տիր քի, պունտան
հիշ պիր մանէա չըգմագ :

Իմտի, պու ճիւմէյի ուղուն ու-
ղաալ պիլ գրիթիլ իթմէքտէն իսէ,
տահա ինսաֆիլ, տահա միւսքիլ, վէ
տահա գօլայ պիր թարիգ թուլալմ .
չէօյլէքի, սէպէպիսի պիլգաթ քէն-
տիտէն, եանի քէնտի եազընընտան
անլաեալմ :

Վարդան պէյ մէքըիւր պէնտինի,
չու աթիտէքի ճիւմէսի իլէ իյգահ
իթմիշ տիր :

«Չիւնքի, հիշ ինսանըն գաթիլ, եա
ճարիճ (եարալաեքը), եա զապիլ (ճէպրէն
ալըն) օլապիլի օլունուլու իլին, պիր տէվ-
լէթին գապիլիլյէսի, հիշ նէ մէրթէպ միւն-
թաղամ տա օլա, հիշ ինսանըն պաշը ու-
նունա, պիր իքի գապիլիլյէ տիքմէկ գ. պէօյ-
լէտէ հիշ ֆիւրտ վէ եա հէր Չէրքէս, հիշ
էրմէնիլյէ, պիր գուլմ իտէպիլի օլունուլու
իլին, տէվլէթ տախի պու պապտէ, հիշ
նէ թէաշիւտ ալընտա պուլունտա, եինէ
հիշ Չէրքէսին վէ հիշ էրմէնիլին պաշընա,
պիրիլ գապիլիլյէ տիքմէկ : »

Վարդան պէյ պու ճիւմէտէ օլան

ֆիքր ու նիլէթինի, հէր նէ գատար,
պունտան սօնրաքի ճիւմէտէ ալմըլ ի-
սէտէ, տահա զիեաաա եանլըլըք չու-
գուրունա տիւլիւլ օլունուլունտան,
մէքըիւր ճիւմէսին պէեանընտան էվ-
վէլ, աղաճըք պու ճիւմէյի գրիթիլ-
իթմէքիլիլի, էհէմմիլյէթտէն տաա ի-
տէրիլ :

Միրի միւմայիլէյի պու ճիւմէ-
սինտէն, աշիքեար սուրէթտէ չու ան-
լաշըլմագտա, վէ եախօտ չու նէթիճէ
չօգմագտա տըր քի, ֆիւրտլէր վէ
Չէրքէսլէր, քեաֆթէթէն, ֆէնալըք-
իտէպիլիլյէլէրի իլին, հէր էրմէնիլին
եանընա, պիր գապիլիլյէ տիքմէլիլյէլա-
ղըմ կէլիլ իմիշ . վէ չիւնքի պունտա
օլմագ իմիշ, էլպէթթէ օլմագ եա,
հալիլյէ, էրմէնիլլէրտէ, պունլարըն,
զուլմ ու թէաաաաաաաաաաաաաաաաա
լամաղար իմիշ :

Տիւնեաաա վաշիլիլք իտիպ, վէ
գաթիլ ու ճէրհ վէ զապա ճիւրաթ ի-
տէնլէր, եալընք ֆիւրտլէր իլէ Չէր-
քէսլէր օլմաալը, իլա, նասըլ քի հէր
առէմտէ պիլիլ, վէ պիլգաթ քէնտիսի-
տէ, տահա իլք ճիւմէսինտէ վէ սօն
ճիւմէսինտէ իգար իլլէմիշ տիր, հիշ
աաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
պիլիլ, վէ ալէմ վէ քէնտի տախի պի-
լիլ քի, հիշ մէմալիլքտէ պիլիլնէ վէ
միլիօնարնա ֆէնաաաաաաաաաաաաա
պիրի գանընա սուսամըլ միլլէթլէր,
վէ հաթթա, հիշ մէմալիլքտէ, այնի
միլլէթտէն օլունաաա, պիր պիրի ճա-
նընք ալմաեա, կիճէ կիւնտիւլ չալը-
շըր ֆըրգալար վար տըր, վէ ինսանըն
թա իլըգաթընտան պէրու օլա կէլիլ
տիր, քէզալիլք ինսան ճիւնիլին մաշ-
վընա գատար տախի պուլունմագ-
տըր, հալ պու քի, հիշ պիր եէրտէ,
տահա պու կիւնէ գատար, քէնտի
տէտիլիլին էմալիլ նէ տիւլիլիլլէլիլլէլ,
նէ սէօյլէնիլիլ, վէ նէտէ կէօրիլլիլլէլ
տիր . հիշ պիր մէտէնի տէվլէթտէ,
պիր պիրինէ աաաա օլան միլլէթլէր վէ
ֆըրգալար, պիր պիրինէ պէօյլէ գու-
լում ու թէաաաաաաաաաաաաաաաաա
առէմտէ տիլլէր, հալ պու քի, հիշ պիր
տէվլէթտէ տէ, ֆէնալըք իտէնէքլէր-
տէն գուրթարմագ իլին, ֆէնալըք
կէօրմէսի իհթիլմալտէն կէօրիլլէլ միլ-
լէթլէրին վէ թագըմարըն, այլը սյըլ,
հիշ պիր աաաաաաաաաաաաաաաաա
գապիլիլյէ տիքմէքտէ տէյի տիր :

Մէկէրլի պու կիւն ֆրանսատա,
ճիւմէսինիլլէթ իլէ Պօնաաաաաաաաա
րաֆտարալը, պիր պիրինէ ֆէնալըք
իթմէսինլէր տէյի, հիշ քէսին եանը-
նա պիրլէր գապիլիլյէ մի տիքիլմէքտէ
տիր, մէկէրլի պու կիւն ինիլիլլէրա-
աա, Ուիլլէր իլէ թօրիլլէր, վէ եախօտ
Պիգ օնսֆիլտ իլէ կաաաաաաաաաաաա
տարալը, պիր պիրինէ հազարէթ իթ-
մէսինլէր իլին, էօյլէ պիր եօլ մուլթու-
թուլմագտա տըր . մէկէրլի ճէնուպի
վէ Շիմալի Ամէրիգալըլար, պիր պիր-
լէրի գանըն իլլէսինլէր իլին, էօյլէ
պիր թէտպիր իթթիլաղընա՞ մի մէճ-
պուր օլունալար տըր, վէ քէզալիլք թու-
սիաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
աաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
նիհիլիլլէր վէ սայիր գալմար վէ
թարաֆտարալար, խալգա վէ մէմու-
րինէ պիր ֆէնալըք իտէմէսինլէր ի-
լին, հիշ քէսին պաշը ունունտա, պի-
րէր Դաղա՞ մը պէքէթ տիրիլմէքտէ
տիր, վէ քէզալիլք սայիր պիր միլքտէ
վէ պիր մահէլտէ, պունուն էմալի
կէօրիլլէքտէ՞ մի տիր : Վէ պիլմալէն
ալէյի, մէկէրլի պու գատար մէմա-
լիլքտէն հիշ պիրինտէ, պէօյլէ ֆիւրտ-
լէր վէ Չէրքէսլէր թարաֆընտան ճիւ-
րաթ իտէր պիր գալմ վէ պիր թա-
ղըմ կէօրիլլէպիլլէքտէ՞ մի տիր :

(Տէվաֆի)

